

ZÁVĚR

Nástin vývoje samostatné Slovenské republiky (1992–2023)

I když období více než třiceti let je dostatečně dlouhé, aby už mohlo být předmětem historického bádání, přece jen nemáme k nejnovějším dějinám Slovenska ještě shromážděn dostatek materiálu. Chybí také vhodné dílčí studie, které by mohl historik syntetizovat. Politický vývoj po roce 1992 byl zatím především námětem politologických studií. Následující text si proto v žádném případě nečiní nárok na úplnost a je spíše pokusem o náčrt slovenského vývoje na prahu současnosti.

Z pohledu českého historika je možné konstatovat, že hospodářský a sociální vývoj na Slovensku se v hlavních rysech nijak zásadně nelišil od vývoje v České republice, byť určité rozdíly zde byly. I Slovensko zažilo nejprve období hospodářského propadu a chaosu, který byl nepochybně hlubší než v Čechách a na Moravě, ale potom rovněž období hospodářského růstu. Také sociální změny, především vytváření nových podnikatelských elit a nové střední třídy, která je oporou demokratického systému, probíhala obdobně jako v Česku. Je to svým způsobem pochopitelné: hlavní parametry restituce kapitalismu byly nastaveny ještě v době existence Československa v letech 1991–1992 týmem kolem Václava Klause. Kontinuita samostatné Slovenské republiky s předchozí Slovenskou republikou jako součástí česko-slovenské federace je zcela zřetelná a je mnohem silnější než diskontinuita. Tvrzení některých českých publicistů o tom, že samostatné Slovensko se stane chudobincem Evropy a posune se v hospodářském ohledu někam na Balkán, se naštěstí nepotvrdily. Slovensko si ekonomicky nevedlo a nevede nijak špatně. Rozdíl mezi českým a slovenským vývojem byl v letech 1993–1998 jen v politické oblasti.

Na začátku je potřeba poznamenat, že nelze jednoznačně říci, jak slovenská veřejnost reagovala na vznik samostatného státu. Slovenský exilový historik František Vnuk na závěr své knihy *Sto päťdesiat rokov v živote národa* popisuje nadšení davu na náměstí SNP v Bratislavě večer 31. prosince 1992 a jeho nedočkavé očekávání půlnoci, kdy měl nový stát vstoupit na mapu Evropy.⁷⁶⁹

⁷⁶⁹ VNUK, František: *Sto päťdesiat rokov v živote národa (1843–1993)*. Bratislava, Lúč, 2004, s. 425–426.

Ve velkých městech byly oslavy skutečně velkolepé⁷⁷⁰ a samostatnost zde většinou lidé vítali jako splnění dlouhodobých tužeb slovenského národa.⁷⁷¹ Jinde, v menších obcích, byly oslavy získání samostatnosti často spíše rozpačité a někde se dokonce nekonaly vůbec. To se týkalo především situace na jižním Slovensku: slovenští Maďari se v letech 1990–1992 stali nejtvrdšími federalisty. Ale federalistů nebylo málo ani mezi Slováky ve velkých městech: v předvečer zániku Československa se tito stoupenci Československa sešli v Bratislavě před pomníkem československé státnosti na Vajanského nábřeží k tiché demonstraci, která byla zároveň rozloučením se společným státem. Z iniciativy ekologa Josefa Vavrouška se také již o silvestrovské půlnoci poprvé sešli čeští i slovenští stoupenci Československa u hraničního kamene na česko-slovenské hranici na Velké Javorině v Bílých Karpatech, a tato akce se od té doby opakovala každý rok.

Vznik samostatného Slovenska byl samozřejmě částí slovenské společnosti vítán a nový stát byl pro část Slováků ztělesněním tužeb mnoha generací. Na druhé straně zde byla i nemalá část obyvatelstva s emocionálními vazbami na právě zemřelé Československo. Např. herec Milan Kňažko, sám účastník jednání o rozdělení ČSFR, po letech uvedl: „Řeknu popravdě, že jsem měl smíšené pocity. Neměl jsem pocit žádného vítězství.“⁷⁷²

V prvních dnech slovenský tisk přinášel radostné zprávy jako třeba tu o vydání první slovenské známky, anebo o počtu států, které už Slovenskou republiku uznaly.⁷⁷³ Ministr zahraničí Milan Kňažko 8. ledna s hrdostí oznámil, že hned k 1. lednu uznalo Slovenskou republiku 73 států a do 7. ledna jejich počet stoupl na rovných sto.⁷⁷⁴ Hrdost velké části Slováků na nový stát byla bezesporu nefalšovaná. Řada Slováků jistě ocenila, že nyní se Slovensko konečně ve světě zviditelnilo: 4. ledna podalo Slovensko společně s Českou republikou přihlášku do OSN a 19. ledna bylo do této organizace přijato jako její 180. člen.⁷⁷⁵ Před budovou OSN v New Yorku nyní vlála slovenská zástava. 16. ledna 1993 se Slovensko stalo členem Světové banky. V červenci se stalo členem Rady Evropy. V říjnu 1993 byla podepsána dohoda o přidružení Slovenska k Evropské unii jako první krok na cestě k jeho budoucímu členství. Přidruženým členem se Slovensko stalo s platností od 9. května 1994. Přesto mnoho lidí na Slovensku cítilo, že i když něco nového získávají, současně něco, co přes všechny své nedostatky mělo také své výhody, ztrácejí.

Do samostatné Slovenské republiky slovenská společnost vstupovala rozdělená a část obyvatel nový stát – tak jako v letech 1918, 1939 a 1945 – nejprve

⁷⁷⁰ Viz reportáž *Lidové noviny*, 4. 1. 1993, s. 8. Srv. též reakci Aleny Münzové „Nie všetci tancovali“ – *Lidové noviny*, 19. 1. 1993, s. 11.

⁷⁷¹ *Národná obroda*, 2. 1. 1993, s. 1, *Koridor*, 2. 1. 1993, s. 1.

⁷⁷² SPÁČIL, Dušan – ČECHOVÁ, Kateřina: Když praskaly švy. Řitka, Čas, 2011, s. 153.

⁷⁷³ Seznam států, které uznaly Slovensko viz *Koridor*, 5. 1. 1993, s. 2.

⁷⁷⁴ *Koridor*, 8. 1. 1993, s. 2.

⁷⁷⁵ *Dejiny Slovenska*. Dátumy, s. 707.